

Amy létezéséhez és a templomban járó karhoz hasonlatos az, ami Mayjel történik. A lány eltűnt, mintha ott sem lett volna, s csak aztán kezdett el járni az a különös kar. May is így tűnik el. Nem biztos, hogy itt volt, és nem biztos, hogy elment. Lehet, hogy csak most kezd el majd járni. A történet végtelen, körkörösén szalad, ha letér is, újra és újra körbeér.

8. Beckett, a szereplők és a néző (avagy az olvasó)

Beckett az egyes magánbeszédekben kifelé beszélteti a hőseit. A hang úgy beszél May-ról, mintha külső személy – mondjuk, egy néző – kérdezné. May hosszú szövegében hivatkozik valamire, amit nem tudunk. Kikacsint ránk, bizonyára emlékszünk Mrs. Winterre. Mintha régtől fogva – öröktől? – beavatottak volnánk. A szavak pedig épp annyira üresek, hogy kitölthetők legyenek. Gondoljuk végig az egészet – mondják, és megtehetnénk, ha lenne róla tudomásunk, ami van... vagy nincs...

Felhasznált irodalom

1. Samuel Beckett: LÉPTEK. (Fordította Török Gábor.) In: *Holmi*, 1990/2.
2. Samuel Beckett: LÉPÉSEK. (Fordította Csillag Veronika.) In: LÉPÉSEK - EGYFELVONÁSOSOK. Múzsák Közművelődési Kiadó, Budapest, 1990.
3. Samuel Beckett: FOOTFALLS. In: Samuel Beckett: COLLECTED SHORTER PLAYS. Faber and Faber, London, Boston, 1984.

Ivan Bunyin

FIATALSÁG ÉS ÖREGSÉG

Verő Léna fordítása

Csodálatos nyári nap, nyugodt Fekete-tenger.

A gőzhajó telve volt emberekkel és rakománnyal – a fedélzetet a hajó orrától a tatig elöntötte a tömeg.

Hosszú körutazás – Krím, Kaukázus, anatóliai partok, Konstantinápoly...

Tűző nap, kék ég, lila tenger; vég nélküli várakozás az emberektől tarka és a csörlők fülsiketítő zajától, a tiszték szitkozódásától és kiabálásától hangos kikötőkben – majd ismét csönd, rend, nyugalom, folytatódik a komótos utazás a szűrt napfényben tik-kadtan olvadozó hegyláncok mentén.

Az első osztályon, a társalgóban hús fuvalat, sehol egy lélek, tágas és tiszta minden. Mocsok és zsúfoltság az izzó forróságot árasztó gépház és a bűzlő konyha mellett, a ponyva alatti piccseken és a horgonyláncon fekvő, a hajó orránál lévő kötélgyűrűkbe

fészkelődött szedett-vedett népség csordájában. Mindenütt tömény szag, hol langyos és kellemes, hol forró és undorító, de egyaránt izgató, tengeri frissességgel keveredő igazi hajószag. Orosz muzsikok és menyecskék, ukrán legények és lányok, áthoszi szerzetesek, kurdok, grúzok, görögök... A kurdok – meglehetősen vad népség – reggeltől estig alszanak, a grúzok hol énekelnek, hol páros táncukat járják könnyedén szökellve, könnyelmű kacérsággal túrik fel bő ruhaujjukat, és szinte úsznak a nekik utat engedő, a tánc ritmusára tapsoló tömegben. A Palesztinába tartó orosz zarándokok vég nélkül teáznak, egy csapott vállú, szőghajú, ritkás sárga szakállú, nyakigláb muzsik hangosan olvassa a Szentírást, a konyha mellett magányosan ücsörgő piros blúzos, fekete, száraz haján zöld gézsálát viselő, függetlenségét kihívóan fitogtató nőszemély egy pillanatra sem veszi le róla a szemét.

Trapezundában sokáig álltunk a révnél. Lementem a partra, s mikor visszajöttem, megakadt a szemem a hajólépcsőn fölfelé igyekvő, rongyos, de fölfegyverzett kurdok új csoportján, mely mintegy diszkiséretet alkotott az élükön haladó magas, csontos öregember mögött. Az öregem fehér fejdísz volt és szürke cserkeszköpeny, melyet ezüstveretes öv fogott össze vékony derekán. A velünk utazó kurdok, akik csordamód húzódtak meg a fedélzet egyik zugában, ahogy meglátták az aggastyánt, mind félrehúzódtak, és helyet adtak neki. Az öreg kísérete szőnyegeket terített a földre, a szőnyegekre párnákat rakott. Az öregember fejedelmi módon helyezkedett el ezen a nyoszolyán. Szakálla fehér volt, mint a tengeri hullámok taréja, arcának szikkadt bőre fekete a naptól. Apró, barna szeme különleges fénnel csillogott.

Odamentem hozzá, leguggoltam, „szálem”-mel köszöntöttem, és oroszul megkérdeztem:

– A Kaukázusból?

Az öreg barátságosan felelt, szintén oroszul:

– Messzebből, uram. Kurdok vagyunk.

– S merre tartasz?

– Sztambulba – mondta szerényen, de büszkén. – Magához a paradisahhoz. Hozzá visz az utam, hálával és ajándékkal: hét kardot viszek. A paradisah mind a hét fiamat háborúba szólította, s mind a hét ott is maradt. Hétszer jutott nekem a dicsőség, hála a paradisahnak.

– Cö, cö, cö! – mondta lekezelően sajnálkozva a mellettünk álló, korán hizásnak indult szépfiú, kezében cigarettával, egy kercsi görög: fején meggyszínű damaszkuszi fez, szürke zakója alatt fehér mellény feszült, divatos, szürke pantallót és oldalt gombolós lakkcipőt viselt. – Ilyen öregem magára maradt! – vetette közbe, fejét csóválva.

Az öreg egy pillantást vetett a görög fezeére.

– Milyen buta vagy – mondta egyszerűen. – Te még leszel öreg, én viszont nem vagyok az, nem is leszek soha. Hallottál-e a majomról?

A szépfiú hitetlenkedve elmosolyodott:

– Miféle majomról?

– No, akkor figyelj. Azt tudod-e, hogy Isten teremtette az eget meg a földet?

– Persze hogy tudom.

– Aztán megteremtette az embert, és azt mondta neki: – Te, ember, harminc esztendeig fogsz élni ezen a világon – jól fogsz élni, örülni fogsz, és azt fogod hinni, hogy az Isten a világot mindent egyedül a te számodra teremtett és alkotott. Elégedett vagy? – Elgondolkodott az ember: – Jó, jó, de mindössze harminc évig fogok élni! Jaj, de kevés! – Figyelsz? – kérdezte gúnyos mosollyal az öreg.

– Figyelek – felelte a ficsúr.

– Ezután az Isten megteremtette az öszvért, és azt mondta neki: – Tömlőt és terhet fogsz cipelni, embereket viszel a hátadon, és bottal ütök majd a fejed. Elégedett vagy-e a reád mért harminc évvel? – Sírt, zokogott az öszvér, és azt mondta Istennek: – Minek nekem ennyi év? Add, Istenem, hogy csak tizenöt évig kelljen élnem. – Nekem viszont adj még tizenöt évet – mondta az ember az Istennek –, kérlek, add nekem az öszvér megmaradt részét! – Az Isten teljesítette a kívánságát, s ily módon negyvenöt év jutott az embernek. – Ugye, jól járt az ember? – kérdezte az öreg, az ifjúra pillantva.

– Hát, nem járt rosszul – felelte bizonytalanul a fiatalember, aki láthatólag nem értette, mire megy ki a játék.

– Azután az Isten megteremtette a kutyát, és annak is harminc évet adott. – Te, mondta a kutyának az Isten, te mindig dühös leszel, őrzöd a gazdád vagyonát, rajta kívül nem fogsz senkiben sem bizni, mindenki másra csaholni fogsz, éjjelente pedig nem tudsz majd aludni a nyugtalanságtól. – Amire is fölvonított a kutya. – Jaj, az ilyen életből nekem a fele is elég! – És az ember ismét kérlelni kezdte az Istent: – Add nekem a kutya életének a felét. – És az Isten nekiadta. No, hány évet kapott így az ember?

– Hát hatvanat – felelte most már vidámabban az ifjú.

– Nos, ezután Isten megteremtette a majmot, harminc évet adott neki is, és azt mondta, hogy gondtalanul és munka nélkül éli majd le az életét, csak az ábrázata lesz visszataszító – tudod, olyan kopasz, ráncos, a homlokán csupasz szemöldökkel, és szüntelenül igyekszik magára vonni mások figyelmét, de mindenki csak nevetni fog rajta.

Megkérdezte a fiatalember:

– Ezek szerint a majom is lemondott az élete feléről?

– Igen, a majom is – mondta az öreg, feltápáskodott, és kivette a mellette álló kurd kezéből a vizipipát. – És az ember ezt a fél életet is kikönyörögte magának – tette hozzá, majd ismét hátradólt, úgy szívta a füstöt. Hallgatott az öreg, a távolba meredt, mintha elfeledkezett volna rólunk. Egy idő múlva újból megszólalt, de már nem figyelt senkire:

– A saját harminc esztendejét ember módra élte az ember – evett-ivott, háborúzott, táncolt a lakodalmakon, lányokat és asszonyokat szeretett. Az öszvértől kapott tizenöt évben keményen dolgozott, gyarapította a vagyonát. A kutyától kapott tizenöt évben óvta megszerzett gazdagságát, dühödten csaholva, és egész éjszaka nem volt nyugodalma. Azután pedig olyan csúf és öreg lett, mint az a bizonyos majom. Csóválták a fejüket az emberek, és kinevették a vénségét. Mindez pedig – mondta az öreg a szépfiúnak, foga között forgatva pipáját – veled is megtörténik majd.

– És veled nem történt meg? – kérdezte az ifjú.

– Velem nem.

– Hogyhogy nem?

– Kevés olyan ember van, mint én – felelte keményen az öreg. – Én nem éltem öszvér módra, kutyaként sem éltem – ugyan miért lennék akkor majom? És mitől lennék én vén?